

Mihec tožen spavat ide,
Drugo jutro gledat pride;
Zajčka ní, — ní mačice,
Nekaj le je dlačice.

Mucka v treh dneh primijavka,
Samopašna ta hinavka!
Še ne upa bliže se,
Tam na oknu liže se.

F. Krek.

Prva šola.

(Slike iz otroškega življenja.)

VIII.

Mihec — telčear.

eko vzpomlad reče oče: „Mihee, letos boš pa ti teleta pasel, zdaj si vže dosti velik!“ Mihec je bil te novice neizrečeno vesel. Od samega veselja ni vedel, kaj bi začel, in težko je čakal sv. Urbana, v kateri dan so imeli navado izgnati teleta na pašo.

Prišel je srečni dan. Mihec je dobil blagoslovljeno leskovko iz evetne nedelje, mati pa je teličke pokropila še z blagoslovljeno vodo. Šest telet je bilo, prav toliko, kolikor je imel Mihec let. Prvi dan mu je pomagala Anička, drugi dan je pa moral Mihec vže sam pasti. Telečji pašnik je bil prav tik hiše in Mihec je vsakih pet minut lahko šel gledat domov na uro. Varovati ni bilo treba teletom nikamor drugam, kakor v sosedov oves; na drugih straneh je bil pašnik zavarovan s plotom. Vsak dan, ko je Mihec izganjal past, reče mu oče: „Le varuj se, da ne pustiš telet v sosedov oves! Če se to zgodi, pride sosed s šibo nad te in pomnil ga bodeš vse svoje žive dni!“ Mihec obeta, a bil je premalo stanovit.

Nekega dne zatičita se s Tinčkom nekje in teleta jo uberó naravnost v sosedov oves. Ko Mihec vidi, da ni tetet, spusti se ves prestrašen v tek in najde teleta pasoča se v sosedovem ovsu.

„Ti predelani otrok, ti! Ali mi misliš spasti ves oves?“ zagrmí nekje blizu Mihca, in Mihec se spusti takój v ték, — kakor bi trenil, ní ga bilo več. Skrije se v gostem grmovji, misleč si: tukaj me sosed ne dobi! In sosed je moral teleta sam vračati iz ovsa na pašnik nazaj.

Mirne vesti žene Mihec teleta domov, meneč, da domá ne bodo nič vedeli o tem. Toda oče se zelo resno drži ter reče: „Še jedenkrat mi pusti teleta v oves in videl boš, ali te namažem ali ne! Za danes bodi še takó, ker vem, da si otročji! Jaz nočem, da bi ljudje okoli govorili, kakšne pastirje da imam!“

Zdaj so se začeli za Mihca hudi časi. Še le par dni je pasel in vže se je naveličal. Milo prosi očeta, naj pase Anička, da bo on drugo leto, ko bode večji, — ali vse zaman, oče se ne omeči!

„Le uči se delati, le! Brez dela se ne more živeti!“ deje mu oče.

Mihec mora zopet na pašo.

A pravo za pravo ni bil še nič hudega poskusil. Nekega dne je solnce strašno pripekalo. Tudi Miheca je tako dobil „medli“,*) da se je kar na tla vlegel. Še gledati se mu ni ljubilo. Teleta pa niso bila Mihčevih misli. Začnó bezljati. Ubogi Mihec, ki tega še nikoli ni videl, misli si, da bo vsa teleta izgubil, ker je bilo h krati vse v grmovji. Kje naj zdaj išče siromak telet? Prvi pot mu je k sosedovemu ovsu. A tukaj jih ni. Mrzel pot oblije Miheca. Izgubiti vsa teleta, to pač ni mala stvar! Kaj bode rekel oče? Oj, če mu danes pride v pesti, dobi jih toliko, da še telet ne bo mogel več pasti. Tako si misli Mihec in zopet se skrije.

Kar zasliši doli domá očetov glas: „Mihec, Mihec, le domóv pojdi!“

Mihec premišluje, ali bi šel ali ne. Lakota se mu vže hudo oglašá. Pojde, bodi si, kar hoče! Počasi, kakor moker volk, vleče se proti domu. Ko pride v hišo, ne more se več premagovati, solzé ga oblijó, tako mu je hudo!

„Zakaj se pa kisaš?“ vpraša ga oče.

„Zato, ker sem teleta izgubil,“ izjeclja počasi Mihec.

„Le brez skrbi bodi, teleta so pametnejša, nego si ti! Če bodeš hotel živeti na svetu, ne bodeš smel biti tako teličkast. Saj moraš vender vedeti, da ti teleta v takej vročini ne bodo stala na solnci, ker so muhe sitne. Sama so prišla v hlev, ker jih ti nisi hotel ugnati. A zdaj tiho bodi in zapomni si to za drugekrati!“

Drugi v hiši so se Mihecu potihoma smijali, a Miheca je bilo tako sram, da je šel v čumnato k babici.

Ko prideta drugi dan s Tinčkom skupaj, reče Mihec: „Zdaj se pa nič več ne bom bal, kadar bodo teleta bezljala. Kar pustil jih bodem, pa bodo šla sama v hlev.“

IX.

Nevihita.

Mihec v kratkem času, kar je bil pastir, ni doživel še nobene nevihte.

Nekega dne je bilo posebno vroče in soparno. Teličkom se nič kaj ne ljubi pasti, samó po malem mulijo travico, kakor bi jo pokuševali. Kar se pripodé črni oblaki izza gorá, postajajo vedno večji in večji, zakrijejo nebó in stemí se. Miheca obide grôza in strah. Strašno gromenje se zasliši. „Bog se krega, kaj bo neki?“ premišluje Mihec. Kaj se je neki zameril Bogu, da se krega? Teleta je bil res pustil v sosedov oves, a to je vže davno družega se ne ve več spominati. Tudi v megli začne vršati. Še jedenkrat se zabliška in silno zagromi, potem pa se usuje debela toča na Mihčevo glavo. Mihec ima nov klobuk. Oj ti grda toča, ti! Zdaj ga bode pa vsega stolkla. Kaj stóri Mihec? Klobuk v nádrije, pa v ték, kar ga nogi neseta. Toča pa mu bobka na glavo, kakor pesek, a kaj to stori, da bode le klobuk cel. Kakor strela iz jasnega neba buti Mihec ves zasôpen v hišo.

„Kje imaš pa klobuk, ali si ga izgubil?“ vpraša ga mati.

Mihec počasi izvleče klobuk popolnoma suh iz nádrij.

„Pojdi sem, pojdi, Mihec! Bodem pogledal, če ti je toča naredila kako luknjo v glavo.“ pravi hlapec in se posmehuje Mihecu.

Miheca je bilo sram, v tla gleda, praska se za ušesi ter si mane nos in oči.

*) „Medli“ ga je dobil = solnce ga je dobilo.

„Nič naj te ne bode sram, Mihec, da se ti je klobuka škoda zdelo! Kaj se mu bote smijali, ki nič ne veste! Mihec je vže mož! Vže zdaj kaže, da ne bode vse sproti snedel, kakor čmrlj. Mihec bode znal štediti. Le takó naprej, Mihec, pa se bodeva rada imela! Ker si se takó obnesel, kupim ti nekaj prav lepega za kolače, kadar pojdem na semenj!“ Takó je dejal Mihčev oče.

„Zdaj pa moli, Mihec, da toča ne potolče vsega, da bodedo imeli kruha!“ reče mati. Mihec se res prekriža in prav pobožno prosi Boga, naj ne bode hud! Toča poneha in se izpremeni v dež.

Po noči pa se Miheu vso noč sanja, kaj mu bode oče prinesel za kolače.

X.

U r a.

Mihec je težko čakal semnja. Srečno ga je pričakal. Danes mu je tako čudno pri srei, da ne more ni za trenotek biti na mestu. Neprenehoma hodi gledat, ali oče vže gre. Ko zagleda očeta, kar naproti mu teče.

„Oče! oče! Kaj ste mi pa prinesli za kolače?“ reče in plane ravno pred očeta.

Oče poseže v malho in prinese vèn —lepo žepno uro, ki se je Miheu zdela še lepša, nego očetova. In tudi verižica je zraven. Prebrisani Mihec takój posluša, če ura tudi gre.

„Saj ne gre!“ reče žalostno.

„O gre, gre!“ reče oče, „samó pogugati jo moraš.“

Mihec nese uro zopet k ušesu, guglje, guglje, in res — ura gre. Kako veselje! Zdaj ima uro, zdaj bode izvestno tudi kmalu velik, kajti ure imajo samó veliki, odrasčeni ljudje.

„A priden moraš biti in rad moliti!“ priporoči mu še oče.

„O, saj bodem, bodem!“ reče Mihec ter zdirja kazat materi, Anički in vsem drugim, kaj je dobil za kolače.

Miheu se je nocoj zopet sanjalo od samih ur. Sanjalo se mu je, da je bil uro, katero mu je oče prinesel, vsejal, in vzrastlo je vse polno ur, samih zlatih in svitlih . . . Mihec jih ima polne žepe in polne pestí. Od samega veselja se prebudi. Ko je vže zbudен, tišči še vedno pestí skupaj, boječ se, da bi mu kdo ne vzel ur. Velika žalost ga obide, ko vidi, da nima nobene ure. Takój gre gledat, če tudi one ni več, ki mu jo je oče prinesel. To ima še. Oj sanje, sanje! Kako grdo ste Miheca prevarile!

Nekega dne mu teleta zopet hudo nagajajo. Komaj jih spravi v red. Ali v svojo neizrečeno žalost zapazi, da ure ni več. Izgubil jo je.

Mati je kmalu zapazila, da Mihec nima več ure.

„Ali si jo posejal, da jih bode več vzrastlo,“ reče mu mati šaljivo.

Mihec pa se spomni svojih sanj in si misli, da bi bilo vender bolje, če bi ne bil ure posejal.

Vzpomlad pride, a ura ni nikjer obzelenela, da-si je Mihec povsod vse preiskal. Oj varljive sanje!

Ko mu je mati kupila nožič, priveže si ga k hlačam, da bi ga ne „posejal“.

XI.

Črešnje.

Težko je Mihec čakal tistega časa, ko so črešnje zrele. Tudi na telečjem pašniku je bila jedna črešnja — belica. Ravno rudečiti so se bile začele. Nekega dne vidi oče Mihca, da se steguje poželjivo k črešnji in reče mu: „Bog varuj, Mihec, da bi ti tiste črešnje zobal; zbolel bi in morda bi še umrl, ker niso zrele. Saj so še skoraj vse zelene!“

Mihca pa vender premaga skušnjava. Kmalu, ko oče otide, približa se k črešnji, ogleduje jo od vseh strani, če bi bilo mogoče priti ná-njo. Pozabil sem vam povedati, da je Mihec znal plezati po drevesih kakor maček. Kakor bi v roko plesnil, bil je v vrhu.

Tudi danes poskusi svojo urnost in gibčnost. Posreči se mu. Mihec je v črešnji. Sladke res da še niso, a vender so boljše kakor nič, in pustiti jih, bilo bi škoda, misli si Mihec. Saj oče ne bode vedel, da jih je zobal. Teleta so pa tudi lepó mirna. Mihec na vso moč hiti zobati črešnje. Ko se mu zdi, da jih ima dosti, zleze počasi z črešnje. — Kje so teleta? Ni jih. Dobi jih v sosedovem ovsu. Hitro jih navrne, misleč si, da ga danes izvestno ni nihče videl.

Prižene domóv. V želodeci mu ni bilo nič kaj prav. Sedejo k južini, a Mihcu se danes ne ljubi jesti.

„Ali ne greš južinat, Mihec?“ vpraša ga mati.

„Nisem nič lačen,“ reče Mihec, da ga je komaj slišati.

„Česa si se pa tako nagnál?“ reče oče, „si pa vže tiste nezrele črešnje zobal! Le zoblji jih, le; te bodo vže izučile!“

„Mati! bolan sem,“ pravi Mihec ves v solzáh čez nekaj časa. „Trebuh me boli!“

„Prav ti je, zakaj pa ne slušáš,“ reče oče.

Mati napravi Mihcu postelj pri peči. Vedno huje mu je. Strašno ga vije. Mihec se premetuje iz jedne strani na drugo, vstane ter se zopet vleže, sključi se, ter zopet zavrúna, a vse nič ne pomaga.

„Mati, ali je bila Nežika tudi tako bolna, ko je umrla?“ vpraša Mihec.

„Tudi, tudi! Tako hudo jej je bilo, da še sopsti ni mogla. Zadušilo jo je!“

Mihcu se tudi dozdeva, da težko sôpe. Kaj bi bilo, če bi tudi on umrl? Ali bi ga ljubi Bog hotel vzeti v nebesa? Ali bi mu sveti Peter odprl vrata? Take misli hodijo Mihcu po glavi. Spomni se, da je danes zopet pustil teleta v oves

„Mati, ali Bog tudi vé, da sem bil danes v črešnji?“ vpraša Mihec.

„O vé, vé! Kar koli delaš, za vse Bog vé. On vé tudi, kadar pustiš teleta v sosedov oves!“ reče mu mati.

Mihcu začne vroče prihajati. Kaj bode Bog rekel, ako bi zdaj-le umrl, ker je danes tako slabo pasel. Izvestno ga ne bode hotel v nebesa! Mihec začne sam v sebi prositi Bogá, naj mu odpusti, ker ne bode nikdar več kaj takega storil.

V tem stopi oče v hišo.

„Kod si pa danes teleta pasel, ker so tako sita?“ vpraša oče z resnim glasom.

Mihcu se dozdeva, da tudi oče in mati vse vesta, kar on napačnega stori.

„V sosedov oves so mi bila ušla,“ pravi Mihec žalostno.

„Danes te ne kaznujem,“ pravi oče, „ker ti je Bog sam naložil kazen in napravil, da si bolan. Ali misliš, da je potem vse dobro, če te midva z materjo ne vidiva? Ali ne veš, da te Bog vidi? Če se ne poboljšaš, izbolel bodeš takó, da umrješ in šel bodeš v pekel!“

Mihcu je drugi dan vže nekoliko odleglo, in kmalu je bil toliko zdrav, da je zopet mogel teleta pasti.

Od sih dob je Mihec tako dobro pasel, da je bilo vse kaj družega. Oče in mati sta ga zopet rada imela.

XII.

Čmrlji.

Mihec postaja vedno krepkejši in pametnejši. Njegove nekdanje igre zdé se mu neumne in išče si novih.

Odkar so ga bile pri sosedu čebele opikale, bal se je dolgo teh živalic in jih sovražil. Ali počasi je izpoznal, da tako hude tudi niso, če jih človek pri miru pusti. Opazoval jih je iz začetka bolj od daleč, potem se jih je pa takó privadil, da je šel brez strahú prav blizu čebelnjaka. Po ves dan bi jih bil gledal. Tudi on je želel imeti čebele. Gledal bi jih po ves dan in medú bi mu nikdar ne manjkalo, katerega mu zdaj le sem ter tja nekoliko dá babica. Kaj stori Mihec?

S sosedovim Tinčkom najdeta nekega dne čmrljevo gnezdo. Mihec se z boso nogo dotakne gnezda, razdraži čmrlje in jeden ga piči. Ali Mihec se zdaj tega ne boji več. Res, da boli nekoliko in oteče — ali to nič ne dé. Mihec in Tinček gresta bliže, odvalita mah in ugledata sátovje. Hitro si vesta pomagati. Čmrlje počasi spodita iz sátovja, vzameta vsak otlo bilko ter posrebljeta med. Mihec se je okusil in še bi rad srebal med, a ni ga več. Nič drugega mu zdaj ne hodi po glavi, nego to, kako bi čmrlje ogrebel. Hlapec domá se ga usmili, naredí mu majhen panj ter ga nauči, kako mora čmrlje ogrebat. Spraviti mora najprej sátovje in maticeo pri zadnjem končniku v panj in od spredaj na bradi panj zamašiti. Drugi čmrlji gredó potem sami v panj, ki se mora pustiti prav pri gnezdu do večera.

Mihec ogrebe čmrlje, stori vse takó, kakor mu je ukazal hlapec in gre zvečer po panj, ter ga prinese pod hišo.

Drugi dan na vse zgodaj gre Mihec gledat, če je še kaj čmrljev v panji. Polagoma udari na panj — od znotraj se zasliši šum — poln panj jih je! Glej, zdaj pride jeden vèn, malo zaspan je še, ogleda se na okoli ter zletí proč — na pašo. Kmalu za njim pride jih še več. Tu prihaja jeden iz paše s polnimi nogami medenega prahú. Mihcu se kar samo smeje, takó se mu dobro zdi.

Treba je gnati past. Pri teletih misli ves čas samó na čmrlje. Komaj odžene, vže je pri svojih čmrljih. Brez prestanka frčé iz panja v panj, vračajoč se iz paše.

„Izvestno so vže vsi lončki polni medú,“ misli si Mihec. Panj od zadej odprè, izžene čmrlje vèn ter vzame sátovje v roko. Čmrlji pa žalostno bučé okolo Mihčeve glave, jeden ga celó piči na čelo, — a Mihec se ne ustraši. Hlastno popije med, potem pa spravi sátovje nazaj.

Takó je Mihec delal malo ne vsak dan. Ali medú je bilo vedno menj, nazadnje prav nič in čmrljev je bilo vže tudi čisto malo, pa še ti so bili vsi omotični

in leni. Še iz panja se jim ni ljubilo iti. V panji pa so se zaredili veliki, ostudni črvi, ki so jedli sátovje.

Mihec zdaj nima ne čmerljev, ne medú. Koliko veselja je imel s čmrlji od začetka, in zdaj je vse minulo!

Oče zapazi, da Mihec ni nič več tako vesel, kakor je bil drugekrati. Vpraša ga, kaj mu je. Mihec pové, da je ob čmrlje.

Oče takój vé, kje tiči vzrok, da so čmrlji poginili.

„Lehko so ti poginili, ker jih ti sam ne pustiš živeti in jim sproti ves med posrkaš! Ali ne veš, da je greh živali trpinčiti? Ali misliš, da ti bodo čmrlji živeli brez jedí? Saj hočeš tudi ti vsak dan jesti! Če hočeš imeti čmrlje, moraš jim pustiti med pri miru in ne odpirati panj in bezati v sátovje!“ Takó je dejal oče.

„Čemu mi pa bodo čmrlji, če ne smem posrebat medú?“ vpraša Mihec.

„Čmrlje imej samó zato, da ti bodo v veselje,“ reče oče, „ko tako lepo hodijo na pašo in se vračajo domóv obloženi z medom. Toliko medú pa ne napravijo, kakor čebele, zato pa tudi po zimi nič nimajo. Če bodeš tudi ti tak in vse polizal, tudi ti bodeš še stradal, kakor čmrlji, kadar je dež. Bodi tako priden in váričen, kakor so čebele, a ne takó sneden, kakor čmrlji!“

Mihcu so šle očetove besede do srca. Še mnogo čmrljev je našel, nekatere celó v tleh in po drevesih, a vse je ogrebel. Panje delati navadil se je bil sam. Imel jih je včasi po deset. In zopet je sedeval po cele ure pri čmrljih in gledal, kako hodijo s paše in kako nesó. Medú jim pa ni nikoli več posrebal, zato jih je pa tudi imel do pozne jeseni, ko je bilo vže mraz.

(Konec prihodnjič.)

Kar koli delaš, delaj takó, kakor bi te kdo gledal.

Nek imeniten Rimljan je ukazal zidarskemu mojstru, naj mu sezida hišo, da bode vsakdo mogel videti vánjo. Tega mu ni ukazal iz nečimernosti, ampak za to, ker je bil poštenjak, ter se ni bal, niti sramoval ljudi, če ga gledajo, kaj dela. Takih hiš je pač malo danes na svetu.

V temnej koči, kakor v svetlej palači godé se često najgrše hudobije in pregrehe. Hudoba ima povsod dovolj svojih pristašev zapletenih v svojih mrežah. Vsi ti bi seveda najraje imeli pri svojih hišah zazidana okna in duri, da bi nihče ne mogel videti, kaj delajo in s čim se pečajo. Na Boga taki ljudje vže tako nič več ne mislijo. — Po takih brezbožnikih se vi, otroci, ne smete ravhati; v posnemo naj vam bodo le bogaboječi, odkritosrčni in pošteni ljudje.

Pošten in bogoljuben človek dobro vé, da se z grehom ne pride daleč, on vé, da tudi stene imajo oči in ušesa, ter da pregreha nikoli ne ostane prikrita. Da-si je sam, vender dela takó, kakor bi ga gledal ves svet. In tako je pravo: če tudi te nihče ne vidi, vidi te Bog, čegar oko prešine zidovje ter vidi tudi v največjo temó. Temu očesu ne otídeš nikoli!

Zatorej imej vedno v mislih prigovor, ki si se ga učil v šoli:

„Bog vse vidi, Bog vse vé,
Greh se delati ne smé.“

Tone iz gošče.

